

Mysenelva som fritidseldorado

Ved Dag Mysen

Elva og slektene bakover

Stedet Mysen er tydelig definert av landskapet det er en del av. Monaryggen og Høytorpåsen rager markant i nord og øst. Nede i gryta ligger Mysenplatået som en flat grusbanke, avgrenset med fall til alle sider. Mot sør og vest gir ravedalen med Mysenelva (eller Hera) en naturlig avslutning.

Så lenge det har bodd folk på Mysengårdene, har elva vært viktig både i arbeid og fritid. Langs elvebreddene beitet kuene og holdt dem reine for kratt. Tørket brønnene tomme om sommeren, var det alltid vann i elva. Der var det mye fisk, og av mange slag, med abbor, gjedde, mort og brasme som de viktigste. Abbor og gjedde ble raspet og stekt. Gjedde og brasme ble malt opp til gjedde- og brasmekaker. Morten ble kattermat og grisemat, og krepsemat i krepsetida. Krepser var en viktig delikatesse, og det var rikelige mengder.

Det har vært båter i elva bestandig, og bading, fising, lek og moro for alle som vokste opp. Min oldefar, Ole Mysen, var født i 1830 og levde til 1923. Han hadde med seg gleden over elva fra barnsben av. Denne barnlige gleden levde med ham hele livet. Han elsket å fiske, fra Susebakke til nedover mot Narvestad. Han holdt seg sprek og rørig og hadde glede av elva til siste leveår. Bestefar Anton Hamil var også en ivrig bruker av elva. Fiskegleden gikk i arv, og ga ham hvile og fornyelse i et krevende liv med mange jern i ilden til enhver tid. Min far, Dagfinn, fortalte at han

og brødrene og andre gutter krepset langs hele krepselandet. De kunne få så mye krepser de ville. Ofte stakk de bare kjepper ned i vannet med krepsemat bundet på. Så løftet de kjeppene med jamne mellomrom og ristet av krepsene. Far fortalte at han og broren Arnbjørn fisket 365 kreps ei natt, like mange som det var dager i året. Selv fikk jeg overført gleden over fisket i elva fra min onkel Olav på Nordre Mysen. Han fortsatte tradisjonen etter Ole og Hamil, og hadde faste fiskeplasser langs landet sitt. Det var trygt og stille og morsomt, både med fisken som beit, og med alle historiene og fortellingene som kom på løpende bånd. En av disse fortellingene var da de fant en vakkert slipt steinøks i elva en tørkesommer da de også holdt vannstanden nede for å bygge demning ved Spinnerifossen. Den lå i den første svingen sørover fra Kloppa. Her var også onkel Olavs favorittfiskested. Tanken på steinøkse gjorde tidslinjene lange.

Slik var elva før i tiden

Elva har alltid vært brun. Men da jeg vokste opp, var den ren ovenfor «Pumpa». Den lå i svingen noen timetere øst for jernbanebrua. Der rant hovedkloakken fra Mysen ut i elva. Her var morten stor og krepsen feit. Elvevannet var ikke så jordholdig da som nå. Grunnen var husdyras beiting langs elvekantene i hele Heras lengde. De holdt orekrattet borte fra breddene slik at graset fikk øke på et. Alle breddene var grasbevokste med tykke og kraftige

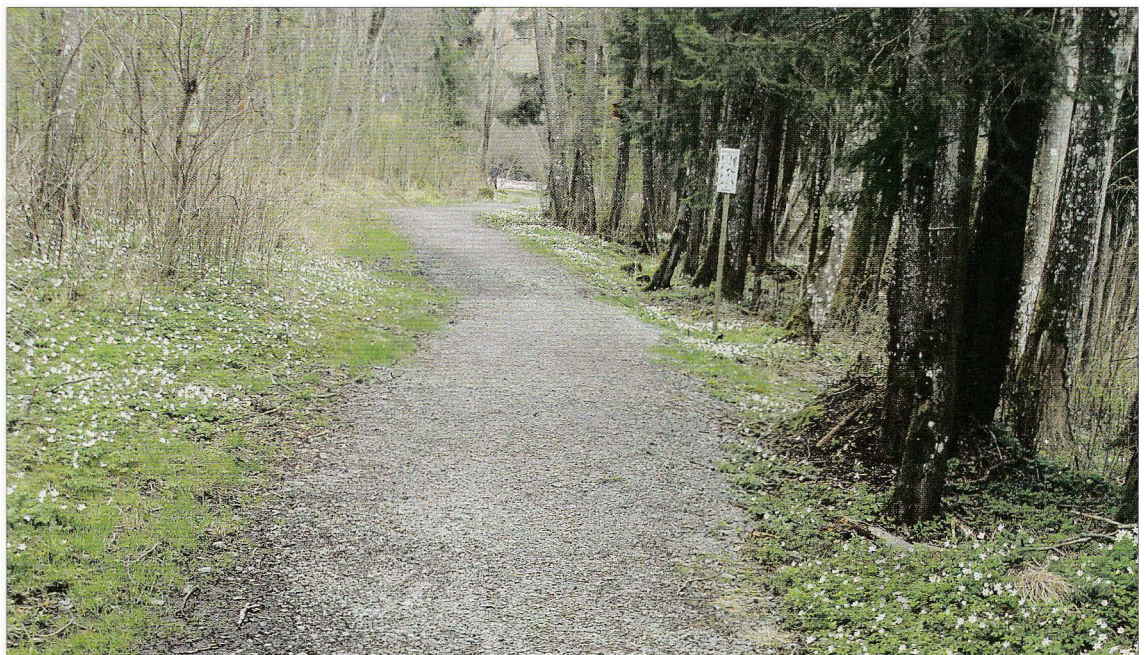
tuster, gjødslet som de ble av beitedyra Når det var flom, grov ikke elva inn i kantene som den gjør nå. Graset holdt breddene på plass. Ingen pløyde inn til kantene på elva. Det var heller ikke mye høstpløying. Store høyavlinger var like viktig som korndyrking. Dermed ble det mye mindre avrenning med jordstoff til elva. Nå har orekrattet tatt helt over. Det gjør breddene sårbare for flom. Røttene vaskes reine for jord til trærne raser ut i elva.

Da jernbanen kom til Mysen, ble den store fyllinga fra jernbanebrua og sørover mot Eidsberg stasjon anlagt over to store snirkler med elveleie. Disse avkuttete snirklene ble liggende som dammer vest for fyllinga. De lå der helt til Vesteng ble «holedøtta» og lagt ut til boligområde. Dammene ble tilhold for frosk og padde og salamandere, med en frodig vegetasjon på breddene. Om vinteren var de ideelle til

å spille hockey på. De frøs også veldig tidlig.

Et eldorado for ungene i det nye tettstedet

Fra første stund ble elva et eldorado for barna som vokste opp i den bymessige bebyggelsen på Mysen. Den gang «eide» ungene hele Mysen med alle hager og gater og lekte over alt både sommer som vinter. «Hamilbrønnen» på Nordre Mysen var allemannseie om vinteren. Det krydde av barn som gikk på skøyter. Jeg kan ennå høre «drønnet» fra brønnen i ettermiddagsskumringen med lyden fra alle skøytene, iblandet gjenlyden fra brønndypet. Når isen la seg på elva og ble tykk nok, ble det lek og moro og skøyting der også. Ungene «eide» også elva. Det var ingen som tenkte på eiendomsrett, bortsett fra til krepseland i krepsetida. Men før krepising ble til en liten eksportvare i 50-

Dette er «Helsestien» før man kommer til «Pølen» Om våren er stien kantet med hvitveis, og trosten synger i grantoppene. Foto: Eva Tveter.

og 60-årene, var det ikke så farlig med det heller. Fisking var det fritt fram med. Det var badesteder langs hele elva.

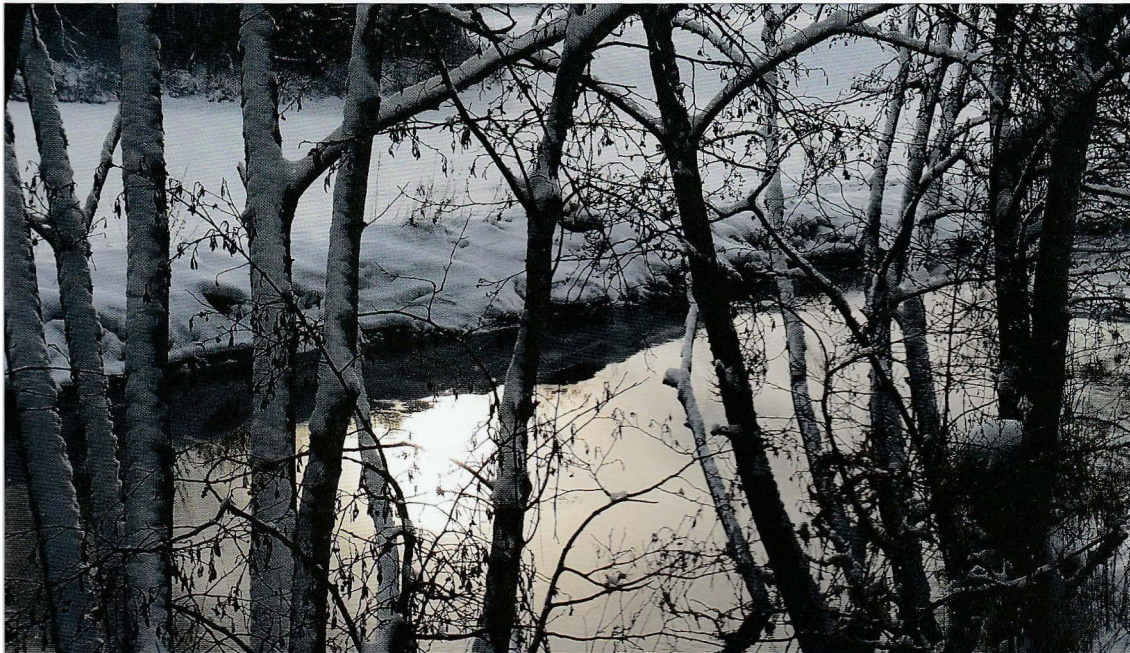
Wilhelm Molberg Nilsen skrev i 1992 en artikkel i *Indre* om oppveksten som gutt på Mysen i mellomkrigstiden. Han kan stå som tidsvitne for elvas betydning for barn og ungdom i Mysengryta fra forrige århundreskifte og til krigen i 1940:

«For oss mellomkrigsgutter var elva en perle hvor vi boltret oss. Vannet var brunt, selvsagt, men vi merket ikke noe annet enn at det var rent. Elva fløt stille og fint, og vi hadde stort sett ikke noen problemer med å ta oss fram langs breddene.

Susebakkepølen

Badeplassene var mange, men vi strakk oss ikke lengre oppover enn til Susebakkefossen og pølen nedenfor. Sand- og lerbunnen hvor elva strøk ut av pølen var ganske bra, og under selve fossen slikket vi sol på de blankskurte

steinpallene og nøt en tilværelse som gjorde brune guttekropper godt. Her kunne det være yrende liv. (Dag: Det var nesten ikke vann i fossen sommerstid, da vannet som rant i elva ble ledet i rør ned til el-turbinen som forsynte bruket med strøm. Det gjorde at elva inntil demningen under brua ble som et basseng det var fint å svømme i. Fordi røret til turbinen hadde vanninntak i bunnen av demningen, fikk overflatevannet være i fred og kunne bli et par grader varmere enn nede i «pølen»). «Plata» på sydsiden av pølen var et meget populært sted å stupe fra. Her var det djupt og over «Plata» hang den store bjerka, rene stupetårnet syntes vi. Når arbeidskara fra trevarefabrikken hadde spisepause, passet vi ekstra godt på. Da kom de for å ta seg en forfriskende dukkert, og vi fikk se noen flotte stup fra bjerka. Det var særlig Isak Svenneby som imponerte, husker jeg.

Vinterbilde i kalenderen til Mysenelvas Venner 2016 Foto: Judith Gaasland.

Ved den litt kronglete stien mellom pølens utløp og fossen var det ved et rent tilfelle at jeg kom over en stor rund stein hvor det vokste et oretre gjennom midten. Som liten gutt syntes jeg det var merkelig, fattet ikke riktig sammenhengen og fortalte det til far. Med sin sans for historiske poeng tok han straks tråden, ble med meg ut og forklarte at oretreet nok hadde vokst gjennom hullet på en fin møllestein fra den gamle mølla ved Susebakkefossen. Det ble ståhei. Kristian kom med Brunen og kjerra, kjettinger og plank, og slik ble møllesteinen fraktet opp til veien, hjem til vognskjulet vårt hos Hans S. Olsen. Her sto den i noen år, og i dag finner du den på Folkenborg museum.

Birkelunden

En fin badeplass lengre nedover var Birkelunden ved Søndre Mysen. Den lå i naturskjønne omgivelser, og her fikk jeg min første innføring i svømmekunstens mysterier. Stedet var godt egnet til svømme- og livredningskurs, med god plass for imitasjon og tørrsvømming. Svømmekursene vakte stor interesse og kunne ha opptil 50 deltakere. Her var premiérløytnant Jørgen Bakke primus motor.

Badeplassene nedenfor Birkelunden

varierte. Noen av guttene tok seg en dukkert ved «Kloppa» over til Folkenborg, men langt flere badet ved «Pumpa». Ved «Kloppa» begynte Isetorp'n med svømmeprøvene til idrettsmerket, og både 200- og 1000-metersprøvene gikk ned mot «Pumpa» og opp igjen. Lengre ned enn «Pumpa» brukte vi ikke elva som

badeplass før nedenfor Spinnerifossen. Den gikk stor, og vi guttene syntes den var litt skummel. Men nede på Neset hadde vi «Guttepølen» og «Jentepølen». Her var elva forholdsvis brei og med fin breidd, og som navnene sier var nok avstanden mellom kjønnene større den gang enn i dag.

Svømming

De beste svømmerne blant oss rundt 1925 var nok Erling Karlstad og David Blid. Erling var rene fisken i vannet. Han stupte godt, svømte langt under vann og hadde god fart. Min gode venn, David Blid, var den første jeg husker som lærte crawl-teknikken fullt ut. Han hadde fin pusteteknikk og var rene racersvømmeren. Han bodde like over «Pumpa», i annen etasje i sin fars garveri. Han badet mye og bygde flåte på elva.

Vi brukte Mysenelva til så mye: Tok abbor og brasme med fiskestanga ned på Neset eller huket morten med snelletråd og knappenålskrok ved «Pumpa». David var båtsmann da vi bygde flåte. Vi tok lange streiftog med Fiskerudeika helt opp til brua ved Søndre Mysen

Krepsing

Så var det krepsetid, med jevnlige visitter til slakteriet hos Diskerud, hvor vi fikk gratis og fin krepsemat til håver og kjepper. Krepsenettene med bål og villmarksstemning har meislet seg inn i erindringen. Med jevne mellomrom tok vi rundturen fra håv til håv med jutesekken inneholdende granbar, og mens nattekulda ennå hang i, gikk turen hjem til bryggepanna i kjelleren hos Magne (Skattum), som kunne dette

med koking, salting og tilberedning. Den røde delikatessen ble behørig kommentert og fortært etter alle kunstens regler.

Farer

Vi tenkte ikke over farer ved å bruke elva. Så vidt jeg husker, hadde vi én drukningsulykke i guttedagene. Men «neste»-ulykker forekom ikke så sjelden, blant annet ved Susebakke i 1929. Svømme- og livredningskursene hadde nok sin misjon.

Mysenelva like før, under og etter krigen

Helge Jensen vokste opp på Susebakke tvers overfor Nesset hønseri. Han lekte mye sammen med Fiskerud-gutta, Alf og Sigurd Heier, og med Kolbjørn Martinsen og Henry Bråten. De hadde

fast tilhold ved Bamsrud-pølen, eller Bamsrudløkka som det også ble kalt.

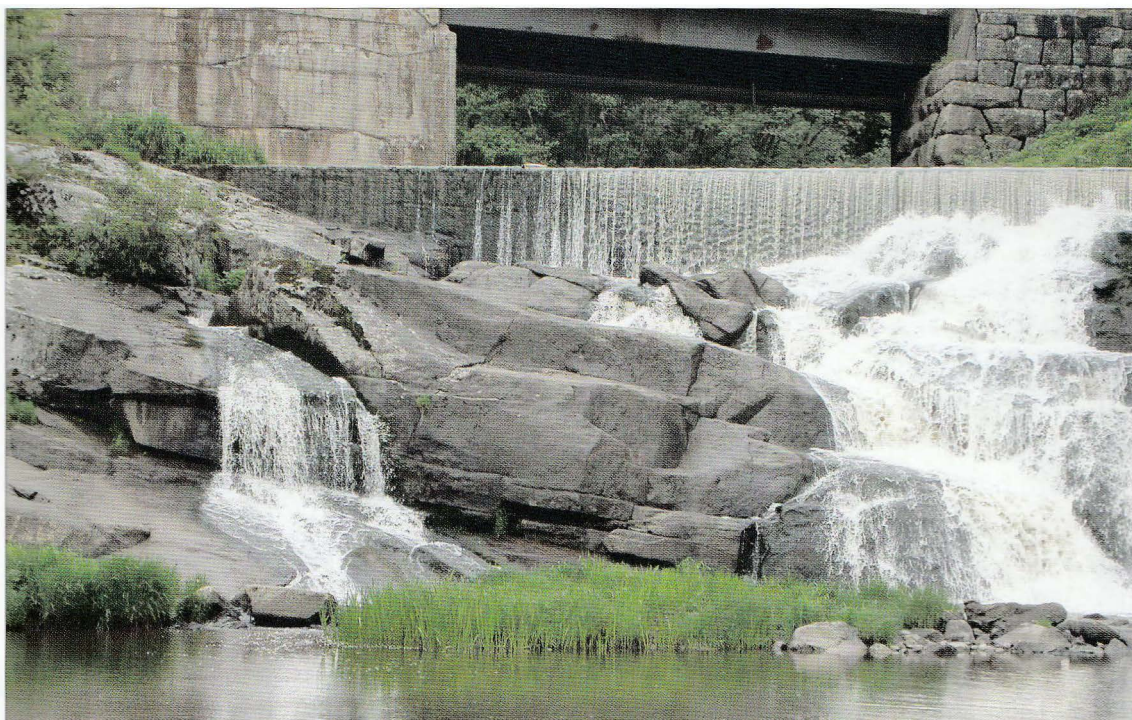
«Vi bada og svømte hele sommeren, hadde kano, og fisket. Det gikk et lite stryk ved Fiskerud, og et litt ovafor ved Bråten. I stryka var det grunt og mye stein. Der kunne gjedda stå i sola og kose seg. Vi gikk ut på noen små «øyer» så vi kom inn på gjedda uten at den så oss. Vi hadde glans på bambusstenger og rognestenger. Så kunne vi la glansen gå rett ved gjedda så den slukte. Det hendte vi fikk store gjedder. Da gikk vi opp på veien og viste den frem. Det hendte at folk stoppet og ville kjøpe fisken

Bamsrubbekken rant ut i pølen. Var det mye vann i elva og i bekken, kunne vi svømme inn i bekken under vann og skremme kjerringene som satt på løkka og koste seg i sola. Vi kunne også velte

På den andre siden av «Susebakkepølen» lå «Plata». Her var vannet dypt nok for hopping og stuping. Og kom man seg velberget fra «Grunna» til «Plata» - ja, da kunne man svømme! Foto: Eva Tvetter.

Midt under fossefallet ligger en fjellformasjon, kalt «Hesteryggen». Her var det kamp om plassene for soling og avslapning Foto: Eva Tvetter.

kanoen vi hadde og puste inne i kanoen i luftbobla som var fanget der. Da kunne vi skremme de voksne som så på

Vi stupte fra Fiskerudbrua. Det var dypt og vi «bonna» ikke. Per, den yngste Heier-gutten, lærte å svømme under vann. Siden var han en kløpper til å svømme langt under vann uten å måtte opp og puste. Sverre, bror min, og et par andre jevnaldrende hadde hytte langs elva. Der hadde de gutteklubb med eget røverspråk.

I slåttan på Aasgaard kom slåttefolka ned om kvelden og badet i Bamsrud-pølen.

Om vinteren hadde vi hopp i Fiskerudbakken og et annet helt oppe ved gårdshusa. Da kjørte vi over elva og opp på andre sida før vi stoppa. I helgene var det ishockeykamper på elveisen. Var det vann på isen, gikk vi ovafor stryka.

Der kunne elveisen være slett og fin »

Ole Lauritz Mysen har fortalt: «Vi unge hadde utrolig mye moro ved Mysenelva. Der hadde vi kanoer og fiskestenger. Vi badet ved Kloppa Der lærte min far (Leif) og Axel Grefslie oss å svømme. Fra brua holdt de oss oppe med en slags sele, og så svømte vi frem og tilbake. «Langt av gårde» for oss var Susebakkefossen og pølen nedenfor. Der var det ofte et yrende liv. Når vi klarte å svømme fra Susebakkefjellet og til «plata», som var en liten fjellknaus litt bortenfor, var vi utlært i svømmekunsten. Å ligge og sole seg på fjellet der, var helt herlig for oss unger.

Elva ble brukt hele året til bading, fiske, krepsing, og om vinteren ble det spilt hockey både på elva og i vika nedenfor jernbanebrua, (se ovenfor vedr. de gamle elveleiene).

Det var fire slakterier på Mysen i den tiden. Disse spilte en stor rolle for oss barn. Når det ble slaktet, gikk blodvannet fra slakteriene i felleskloakken ut i Mysenelva ved «Pumpa». «Blodvann i Pumpa», skrek vi guttene, og alle styrtet ned med fiskestengene sine. Morten sto som sild i tønne ved utløpet.»

Eva Tvester, født Spedstad, vokste opp i annen etasje på «Høilund», sveitservillaen som var sist, (nå nest sist) på høyre hånd på veien ut fra Mysen mot Hærland og Trømborg, før brua mot Rakkestad. I første etasje bodde bestevenninnen Elise Øyhus Revling (Revling Holm). Sammen med Åse Solberg dannet de tre jentene og fire jevnaldrende gutter en fast lekegjeng i mange år. Eva forteller:

«Gjett om vi tre venninnene som bodde i Susebakkestrøket har mange minner herfra – de aller fleste gode! Mysenelva var alltid «ælv» med tjukk l! Og her kjente vi omtrent hver eneste meter fra Søndre Mysen til Ramstad. Elva var en utfordring, spekket med spennende opplevelser for små barn.

Susebakkepølen

Den gjevreste årstiden var nok sommer-tiden med badelivet i «Susebakkepølen» - den brune elveutvidelsen under fossen. «Mysens Riviera» har vi kalt den i ettertid, for her lærte de fleste unger på Mysen å svømme.

Allerede på slutten av 1930-tallet ble det arrangert svømmekurs her om sommeren. Dyktig lærer var Arnt Dahl ved Mysen folkeskole. Badeplassen var rett nedenfor autovernet langs svingene før fossen. Der var det ei lita, grønn grasslette med grunt vann

utenfor. Her skiftet vi til badetøy før lærer Dahl trente svømmetakene med oss på land. Deretter måtte vi ut i det brune vannet for å hoppe, dukke og prøve svømmetakene, helst uten å ha ei tå på «bånn». På grunna vokste det gule vannliljer, og på «bånn» fant vi ferskvannsskjell som vi skjente ut over vannet så de spratt på overflaten.

Når lærer Dahl trodde vi var modne for svømming på dypet, tok han oss med ut til «Plata» som var et flatt, lite bergutspring på andre siden av elva. For sikkerhets skyld bandt han oss fast i en hestesele om vi var redde. Det var ingen risiko med lærer Dahl som instruktør! Etter hvert som vi lærte svømmekunsten, våget vi oss på hopping og stuping: først fra «Plata», siden fra en liten hylle litt høyere opp. Og til slutt hoppet vi høyt oppe fra fjellet med strake vrister slik at vi kunne «nå bånn» når vi hoppet. Men vi ble aldri like flinke som Fritz Kjellås, skihopperen og turneren som foretok elegante stup der oppe fra fjellet.

På fossesida av pølen ble det bygget stupebrett. Det var en bred treplanke med striesekk på så vi ikke skulle skli.

Etter hvert som vi vokste i alder og forfengelighet var det populært å være «bron». Det beste stedet for soling var «Hesteryggen», et fint avrundet fjellparti under fossen. Det var ofte knivskarp konkurranse om en plass der. Her samlet vi brunfarge og D-vitaminer.

Badesesongen varte fra vår til høst. Det var gjevnest å starte tidlig i mai og holde på til ut i oktober. Det fantes ikke bikinier eller andre fancy badedrakter den gang. Vi hadde nøkterne, hjemmelagde drakter som måtte skjøtes i livet ettersom kroppen vår vokste og

Bassenget ovenfor fossen ble kalt for «Kummen». Her var det varmt vann ved lav vannstand, og vi kunne stupe fra murkanten. Foto Eva Tvetter.

tok form. Flere av oss jentene badet tre ganger om dagen: morgen, middag og kveld. Derfor var det ingen vits i å skifte til vanlig tøy mellom øktene. Badedrakta tørket jo på veien hjem, og vi bodde i gangavstand.

«Kummen» og brua

Ovenfor fossen lå «Kummen» Fossedemningen var avgrensning. På murkanten kunne vi spasere ovenfor fossen og stupe ut i «bassenget». Her kunne vi også bade, og her ble vannet litt varmere ved lav vannstand og tørr foss.

Den gang var Susebakkebrua smal med rekkverk på begge sider. De modigste gutta imponerte beundrende jenter ved å balansere på det spinkle rekkverket. Underlig nok gikk det alltid bra. Alf og Sigurd Heier fra Fiskerud var de aller modigste i denne farlige porten.

Internasjonalt badeliv

Både under og etter krigen badet vi ved siden av unge menn fra flere nasjoner. Tyske soldater fra festningen var ivrige brukere av Susebakkepølen under hele krigen. Etter krigen kom også russere fra fangeleiren ved Momarken, og deretter polakker. Alle oppførte seg høflig, og vi småjentene var aldri redde for dem. Snarere ga de en type voksen-trygghet til miljøet rundt pølen.

På kveldene kom gjerne arbeidsfolk fra Mysen for å ta seg en dukkert etter jobben. Særlig husker vi Orion Haug som alltid fløt på ryggen mens han leste «Indre» uten at avisen ble våt. Imponerende!

Bamsrud- og Ramstadpølen

Susebakkepølen var den gjeveste av pølene, men Bamsrud- og Ramstadpølen hadde også mange badegjester. En ulempe ved å bade her, var at det var

beitemark for kyr, så vi måtte passe oss for ikke å tråkke i kuruker.

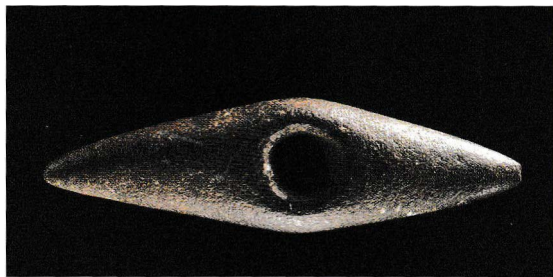
Vi som bodde i strøket rundt Heggin og Susebakke hadde så hardt vann i springen at vi ofte brukte elva til å vaske kropp og hår. For i elva skummet såpa!

Sensommer og krepsering

På sensommeren var det krepsering langs Søndre Mysens utmark. Krepser smakte godt, men kokingen syntes vi var lite human, og det ble sagt at noen brukte katter som krepsemat! Litt artig syntes vi det var at Rolf Kirkvaag (datidens superkjendis i norsk radio) kom på besøk om høsten for å krepse. Han besøkte Knut «Nøtta» Lie.

Vår og gjeddefangst

Våren var en fin tid for mødrene våre som var eksperter på å lage gjeddekaker. Flere av Susebakkebeboerne hadde fiskeruser. De var store nettingsylindere med sinnrik fangstinnredning, som ble senket ned ved elvebredden for å fange gjedder. Vi fikk masse eksemplarer av denne fisken i rusene, aggressive rovfisk med skarpe tenner. Noen var skikkelig store og fryktinngydende. Når fiskekjøttet ble malt med flesk og godt krydder, ble det bygdas beste gjeddekaker! Det var festmat.

Skafthullhakke fra eldre steinalder. Den ble funnet av familien Mysen i 1910, sør for «Kloppa». Bildet tilhører familien Mysen

Vinterælva

Vi tror at vintrene var kaldere i vår barndom. Og så snart fedrene våre hadde konstatert at isen var trygg, ble ælva en fin skøytebane fra Søndre Mysen og nesten til Susebakkepølen. Riktignok var isen ofte ganske ruglete inne ved land, men med krøllskøyter bundet fast med reimer var ikke ambisjonen om høy hastighet påtrengende.

Vi skøytet om kapp, vi frøs og vi falt, og hadde det riktig artig. Støvelskøyter var ikke å få kjøpt, men noen av oss brukte fedrenes hockeyskøyter med to par såler og to par sokker. Likevel gikk vi like mye på læret som på stålet.

Historien om et rådyr

En vinternatt like etter krigen, ble vi som bodde på Høilund vekket av hundeglam som varte i timevis. Da det ble lyst neste morgen, så vi et stakkars rådyr liggende på et fastklemt isflak ute i elva. Hunden, som hadde holdt oss våken om natta, hadde jaget rådyret og bitt av det ene beinet slik at dyret hadde hoppet ut i elva og reddet seg opp på isflaket. Kontakt ble tatt med lensmannskontoret, og med hjelp av unggutten Steingrim Revling fikk man dyret på land og avsluttet dets lidelser med et geværskudd. Skrotten ble gitt til Fossum pleiehjem, men lensmannen ga oss en liten smakebit av rådyrkjøtt. Det hadde vi aldri smakt før.

Brun var vår barndoms elv

Vårt ælveliv varte til begynnelsen på 50-tallet. Da ble vannet lite innbydende på grunn av nytt kloakkutslipp lenger oppover. Dessuten ble det grommere for oss ungdommer å sykle til Lundeby-

Juli-bilde fra kalenderen til Mysenelvas Venner 2016. Her er André van Megen med familie og hunder på tur i Mysenelva. Foto lånt av André van Megen.

vannet. Der badet vi i reinere vann og kunne utfordre oss selv med å svømme til «skjæret». Men Mysenelva vil for alltid være en viktig del av våre barndomsminner. Brun var den, og av og til ganske skitten. Den var likevel en arena for lek, læring og livslange vennskap».

Rolf Dillevik forteller at barna som vokste opp i Vandugbakken brukte «guttepølen» og «jentepølen» som badeplasser. De gikk tredje bru over jernbanelinja og ned til elva. Selv tok han svømmeknappen ved «Ramstadpølen» under ledelse av ligningssjef Harald Myhre. Han var svømmetrener og arbeidet for å få bad i «Festiviteten».

Elva skitnes til og forfaller

Fra midten av 50-årene begynte elva å forfalle som naturperle. To slakterier begynte å tømme sitt avfallsvann inn i elvestrømmen. I 60-årene begynte

omleggingen til større kornproduksjon med stadig større høstpøying, helt inn til elvebreddene. Det ble slutt på beitende husdyr langs elva. Alt badeliv i elva opphørte ved overgangen til 60-årene. Og straks husdyrene forsvant fra elvebreddene, begynte orekrattet å ta over. Utover mot århundreskiftet begynte elva å grave seg inn i breddene sine i flomperiodene. Trær mistet fotfestene og bikket ned i vannstrømmen. Elvelandskapet tetnet til og ble mer og mer vanskelig å bruke til fritidssysler. Mot slutten av århundret var vårt tidligere elveparadis blitt et sammenfiltret og sorgelig skue, med ekstreme urenheter i vannet.

I 1992 uttrykte Wilhelm Molberg Nilsen følgende fremtidsvisjon for en restaurering av elva og breddene, som avslutning på sin avisartikkel i Indre:

«Mysenelva er ikke bare idyllisk. Slik den snirkler seg rundt sentrumskjernen

er den med på å ramme inn byen og gi den sitt særpreg. Elva med bredder er vel verd å verne, skulle en tro, og med den interesse ungdommen i dag entusiastisk viser for miljø og vern av dette, skulle det være rart om ikke noen gikk i brodden med et godt initiativ. Mysens venner har satt et problem i fokus, og bra er det. Kanskje kan breddene bli rensket, de kommunale myndigheter få kontroll med utslippene, og hvem vet om ikke kommende generasjoners ungdom på Mysen igjen kan bruke elva slik vi gjorde det til bading, padling, fiske, krepsing og maritime aktiviteter ellers.»

Her uttrykte han mange eldre mysenpatrioters frustrasjon over elvas store forfall. Flere tok til orde for at det måtte gjøres noe med elva, men det ble med prat.

«Mysenelvas Venner»

6. januar 2011 ble det innkalt til et møte på Heggin, etter initiativ fra Eidsberg kommune og Mysenbyen A/S. Hensikten med møtet var å gjøre sentrum mer attraktivt. Det forelå åtte prosjekter som ble debattert, ett av dem var å gjøre noe med Mysenelva. Steinar Heller var utnevnt til ansvarlig for Mysenelva-prosjektet. Han fikk med seg fire menn av de fremmøtte. Rolf Dillevik var en av dem. Han fikk i oppdrag å danne en interesseforening som skulle kalles «Mysenelvas Venner».

Rolf sammenkalte til et stiftelsesmøte gjennom en annonse i «Indre». Møtet ble holdt 30. juni 2011. Åtte interesserte møtte frem. På et medlemsmøte på andre siden av sommeren møtte 40 entusiaster. Den første hjelpen fikk foreningen fra Eids-

berg Sparebank: 10 000 kroner til å starte opp med. De bestemte seg for å rydde rundt kraftstasjonen i Susebakke, restaurere bygget og gjøre området ved fossen tilgjengelig for publikum på nytt. To containere med søppel ble kjørt bort. Sparebank 1 ga 100 000 kroner til å lyssette fossen.

Foreningen gjorde ikke noe langs elva før det forelå skriftlig avtale med alle berørte grunneiere. Fra da av gikk det slag i slag. Målet var å ikke belaste kommunen økonomisk. Alle midlene som har gått med er gitt av stiftelser, banker, bedrifter, lag og foreninger og privatpersoner, til sammen ca. 3 000 000 kroner.

Turveien som er anlagt langs elvebredden fra Kloppa til Susebakkepølen er ca. tre og en halv kilometer lang. Navnet er blitt «Helsestien». Underveis er det anlagt to store bruer, to brygger, ni rasteplasser og to grillplasser. Alt er utført med universell utforming. I tillegg har Sandbo Bofellesskap en lavvo mot Susebakke. Foreningen låner ut kanoer og sykkelbåter gratis, med eget kanohus på Sandbo. Det er lagt til rette for lyssetting langs hele elva. Hovedmålet for 2016 er å få lyssettingen finansiert og satt ut i livet.

Mange av de som har vært og er aktive i foreningen, og som har vært med og båret dugnadsarbeidet, har selv vokst opp med elva som en viktig del av barndom og ungdomstid på Mysen. I dag (2016) har foreningen 250 medlemmer.

«Helsestien» er blitt en attraksjon for Mysen. Den ble offisielt åpnet 2. september 2015 av kulturminister Torhild Widvey. Flere hundre bruker stien ukentlig, til trim, turgåing og

gruppeaktiviteter. Lag, foreninger, barnehager og skoler bruker mulighetene flittig året rundt. En gruppe fra Mysen videregående skole brukte en hel forsommer-uke til undervisning langs elva, med fiske, insektsamling, plantekunnskap osv. Folk som har, eller har hatt, tilknytning til Mysen, kommer langveisfra for å oppleve turstien og elva og det minnefylte ravinelandskapet. Den årlige «elvedagen» fører til. Hans samler et stort publikum til god underholdning for alle aldre.

Mange har bidratt mye til denne enestående restaureringen av elva og

oppbyggingen av «Helsestien» med tilliggende herligheter. Likevel, uten Steinar Heller og Rolf Dillevik som uslitelige motorer i prosessen, ville vi andre ikke hatt noen å hekte oss på.

Kilder:

Ole Mysen, f. 1830; Anton Hamil Mysen, f. 1861; Olav H. Mysen, f. 1896; Dagfinn Mysen, f. 1908; Wilhelm Molberg Nilssen, f. 1915; Helge Jensen, f. 1927; Eva Tvetter, f. 1934; Ole Lauritz Mysen, f. 1931; Rolf Dillevik, f. 1941; Dag Mysen, f. 1943.

Helsestien følger mye av Mysenelvas svinger og slynger i Mysen sentrum. Ned til venstre starter stien ved Kloppa, og ender i overkant av bildet ved Susebakkepøl'n